

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
учасників міжнародної науково-
практичної конференції
«ЛІСОВА ТИПОЛОГІЯ ЯК ОСНОВА
НАБЛИЖЕНОГО ДО ПРИРОДИ
ЛІСІВНИЦТВА»

присвячена 150-річчю з дня народження
проф. Є.В. Алексєєва
та заснування кафедри лісівництва
Навчально-наукового інституту лісового і
садово-паркового господарства

Київ, 9-12 жовтня 2019 року

ЕКОЛОГО ОРІЄНТОВАНЕ ЛІСІВНИЦТВО – СТАБІЛІЗУЮЧИЙ ЧИННИК НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН КЛІМАТУ

П. П. Яворовський, доктор сільськогосподарських наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Ключові слова: техногенне навантаження, глобальні зміни клімату, еколого орієнтоване лісівництво, стабілізуючий чинник.

Техніко-економічний прогрес тісно пов'язаний із виснаженням природних ресурсів нашої планети й це посилюється глобальними змінами клімату, водночас, лише природні корінні та лісові насадження, які будуть створюватись з урахуванням вимог еколого орієнтованого лісівництва є найдієвішим стабілізуючим чинником, їхніх негативних наслідків.

За таких умов буде забезпечуватись безперервне існування у відповідних лісорослинних умовах різновікових деревостанів, здатних поновлюватись природним шляхом, стабільне і дієве функціонування на значних територіях лісових екосистем та відносно невеликих за площею лісових ценозів, які будуть постійно виконувати весь комплекс природозберігаючих, захисних та інших корисних функцій. В разі виникнення необхідності фахового втручання кваліфікованих спеціалістів лісового господарства вони забезпечать створення в них належних умов для наслідування структури корінних природних деревостанів. Адже лише завдяки впровадженню еколого орієнтованого лісівництва можна забезпечити невиснажливе і невичерпне лісокористування, збереження і покращення рівня родючості лісових і прилеглих до лісових насаджень ґрунтів, високий рівень екологічної ефективності лісових ценозів й зменшення витрат на проведення необхідних доглядових рубок, а також отримати цільове використання стиглих дерев на піці досягнення ними бажаної технічної якості деревини й одержання лісогосподарськими підприємствами щорічного сталого економічного доходу.

У контексті запровадження еколого орієнтованого лісівництва підходу до відтворення лісів нами використано опрацьоване проф. В. М. Маурером лісокультурне зонування і районування території України, основні принципи якого полягають у врахуванні лісовими фахівцями закономірностей широтної, довготної і висотної диференціації заліснюваних територій залежно від властивостей клімату, рівня

родючості ґрунтів, наявної рослинності та встановленні природних рубежів, тобто меж таксонів, які обмежують якісно відмінні природні комплекси, зокрема, у вигляді лісорослинних районів, округів, провінцій та зон.

Різноманітність кліматичних і ґрунтових умов у широтному і меридіанному напрямках зумовило виділення в Україні десяти лісокультурних районів: Західного і Східного Полісся, Західного, Правобережного і Лівобережного Лісостепу, Східно-байрачного, Центрального і Південного Степу, Гірської і Передгірської частини Криму та українських Карпат.

Одним із визначальних показників природних умов певних територій для визначення рівня успішності (чи неуспішності) насінневого природного поновлення деревних рослин прийнято коефіцієнт вологості клімату за Д. В. Воробйовим, який в зоні потенційного успішного природного поновлення перевищує 2,0, зоні задовільного природного поновлення знаходиться в межах 1,8 – 1,0, недостатнього природного поновлення – від 1,0 до 0,5 та незадовільного природного поновлення – від 0,5 і менше.

Основоположними ознаками лісових екосистем, на які мають орієнтуватись лісівники є: якнайповніше використання природного поновлення, зокрема, наявність деревної рослинності, підросту, підліску, залишків деревостану у вигляді пнів, деревини, відпаду деревних рослин, порубкових решток, живого надґрунтового покриву, лісової підстилки, корневих систем деревних рослин, лісових зоологічних формацій, лісових ґрунтів, мікоризи, мікоценозів тощо. Водночас, на ділянках без ознак лісівничого потенціалу їхнє заліснення можливе лише штучним шляхом за таким алгоритмом: вибір підходу, методу, способу і особливостей лісовідтворення чи лісорозведення на певній території.

Лісові насадження в природних екологічних системах відіграють надзвичайно важливу не тільки фітомеліоративну, а й ґрунтоутворюючу та ґрунтополіщуючу роль за рахунок суттєвого зменшення енергії падаючих краплин дощу, скріплення ґрунту рослинними корневими системами та запобігання розвиткові ерозійних процесів, покращення водопроникності ґрунту, переведенню поверхневого стоку у внутрішньоґрунтовий, збільшенню вмісту гумусу в ґрунтах та зростання показників їхніх агрономічних та агрохімічних властивостей, ґрунтополіщуючої ролі лісової підстилки тощо.

Список джерел літератури:

1 Маурер В.М., Пінчук А.П. Сукцесії живого надґрунтового покриву як інтегрований критерій оцінки зміни лісівничого потенціалу земель та екологічності лісогосподарських заходів. *Наукові доповіді НУБіП*. 2010. № 5 (21). URL:http://www.nduv.gov.ua/e-journals/Nd/2010_5/10mymefe.pdf (дата звернення 16.09.2019).